

Применение стандартов блокчейна и устойчивых городов охватывает различные сферы деятельности, включая финансовый сектор, здравоохранение, образование, транспорт, туризм и многие другие. Оно обеспечивает не только экономические выгоды для бизнеса и государства, но и создает благоприятную среду для инноваций и развития.

Партнерство с организациями, такими как Astana Innovations, играет важную роль в продвижении этих стандартов, обеспечивая доступ к новейшим технологиям, обучению и консультациям, а также способствуя обмену опытом и совместной разработке решений.

Несмотря на вызовы и препятствия, стандарты в области блокчейна и устойчивых городов открывают перед нами широкие перспективы для создания лучшего будущего. Совместные усилия и инновационные подходы помогут нам преодолеть эти вызовы и двигаться вперед к созданию более устойчивых, интеллектуальных и безопасных городов для наших потомков.

Список использованных источников

1. Интернет – магазин стандартов Казстандарт. <https://new-shop.ksm.kz>
2. Международная организация по стандартизации (ISO). (2022). ISO/TC 307 Блокчейн и распределенные реестры. <https://www.iso.org/ru/committee/6266604.html>
3. Астана Innovations институт развития цифровых инноваций и технологий в городе Астана. Доступно: <https://ain.kz/astanainnovations/>

ӘОК 0.00.006.06.062

ЕСТУ ҚАБІЛЕТІ НАШАР АДАМДАРҒА АРНАЛҒАН АУДАРМА ҚЫЗМЕТТЕРІ СТАНДАРТТАРЫНЫҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ ЖӘНЕ ЕНГІЗУ ЖОЛЫ

Ахмет Аяғөз Әсілханқызы
ayagoz071099@gmail.com

Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Стандарттау, сертификаттау және метрология» кафедрасының
оқытушысы

Сағымбекова Алтынай Серікқызы
smelaya_l_04@mail.ru

Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ, 6В07550 – «Метрология» ББ 3 курс студенті
Ғылыми жетекшісі – Б.У. Байхожаева

Есту қабілеті нашар адамдарға арналған аударма қызметтері өте маңызды, өйткені олар ақпаратқа, білімге, денсаулық сақтауға, сот төрелігіне және басқа да негізгі қызметтерге қол жеткізуді қамтамасыз етеді.

Әлемдегі әрбір алтыншы адам есту қабілетінен айырылады. Еуропалық ересектердің 16% -дан астамы әлеуметтік маңызды есту қабілетінің жоғалуынан зардап шегеді - бұл күнделікті өмірге теріс әсер ететіндей үлкен пайыз. Және бұл деректер бұрын ойлағаннан әлдеқайда жоғары. Еуропада 18 бен 80 жас аралығындағы шамамен 71 миллион ересек адамның есту қабілеті 25 децибелден жоғары (Халықаралық денсаулық сақтау ұйымының деректері, НЮ). Тек ЕО елдерінде есту қабілеті нашар адамдар саны 55 миллионнан асады.[3]

Есту қабілеті нашар адамдарға арналған аударма қызметтердің маңыздылығының бірнеше негізгі аспектілері бар.

Бірінші, ақпаратқа қол жеткізу. Аударма қызметтері есту қабілеті нашар адамдарға ақпаратқа басқалармен тең жағдайда қол жеткізуге мүмкіндік береді. Бұған жаңалықтар,

білім беру материалдары, өнімдер мен қызметтерді пайдалану жөніндегі нұсқаулықтар, денсаулық пен қауіпсіздік туралы ақпарат сияқты әртүрлі ақпарат түрлері кіреді.

Екінші, қоғамға қатысу. Аударма қызметтері арқылы есту қабілеті бұзылған адамдар қоғамдық өмірге, соның ішінде саяси, мәдени және әлеуметтік іс-шараларға белсенді қатыса алады. Бұл олардың әлеуметтік интеграциясына және оқшаулануының төмендеуіне ықпал етеді.

Үшінші, білім алу. Аударма қызметтері есту қабілеті нашар адамдардың барлық деңгейдегі білімге қол жетімділігін қамтамасыз етуде маңызды рөл атқарады. Олар мұндай адамдарға мектептерде, колледждерде және университеттерде оқуға, оқытушылармен және сыныптастарымен байланысуға және оқу материалдарын қол жетімді түрде алуға мүмкіндік береді.

Төртінші, сапалы медициналық көмек көрсету. Аударма қызметтері есту қабілеті нашар адамдарға медициналық қызметтерге, кеңестерге және емдеуге қол жеткізуге көмектеседі. Бұл оларға медициналық қажеттіліктерін түсінуге, дәрігерлердің ұсыныстарын орындауға және денсаулығы туралы ақпараттандырылған шешімдер қабылдауға мүмкіндік береді.

Бесінші, сот төрелігінде әділеттілікті қамтамасыз ету. Аударма қызметтері есту қабілеті нашар адамдар үшін сот төрелігіне қол жеткізуде маңызды рөл атқарады. Олар сот процестерін түсінуге және қатысуға, адвокаттармен және құқық қорғау органдарының өкілдерімен байланысуға, сондай-ақ олардың құқықтары туралы ақпарат алуға мүмкіндік береді.

Жалпы алғанда, өмір сапасын жақсарту. Сайып келгенде, есту қабілеті нашар адамдарға арналған аударма қызметтері олардың өмір сүру сапасын жақсартуға көмектеседі, олар өзін-өзі жүзеге асыру және қоғамға толық қатысу үшін қажетті ресурстарға, білімге және мүмкіндіктерге қол жеткізуді қамтамасыз етеді.[1]

Осы аспектілердің барлығы инклюзивті және тең қоғам құруда есту қабілеті нашар адамдар үшін аударма қызметтерінің қажеттілігі мен маңыздылығын көрсетеді.

Есту қабілеті нашар адамдарға арналған аударма қызметтері бірқатар мәселелерге тап болуы мүмкін, соның ішінде:

- Есту қабілетінің бұзылуының ерекшеліктерін жеткіліксіз түсіну;
- Тілдік белгілер мен жест-ишаралар туралы білімнің болмауы;
- Мағынаны дәл жеткізудегі қиындықтар;
- Техникалық жабдықтың шектеулері;
- Іс-шараларды тиімсіз ұйымдастыру;
- Персоналды оқытудың болмауы;

Бұл мәселелерді шешу аудармашыларды оқытуға, қызметкерлер мен жұртшылықтың есту қабілеті нашар адамдардың қажеттіліктері туралы хабардарлығын арттыруға, сондай-ақ арнайы технологиялар мен жабдықтарға инвестициялауға бағытталған күш-жігерді қамтиды.

Есту қабілеті нашар адамдарға арналған аударма қызметтерінде кездесетін мәселелерді сол салаға қажетті стандарттарды енгізі арқылы азайтуға болады.

Есту қабілеті нашар адамдарға арналған Аударма қызметтерінде қолданылатын стандарттар сапалы және қолжетімді аударманы қамтамасыз етуде маңызды рөл атқарады. Төмендегі кесте 1-де кейбір негізгі стандарттар және олардың маңыздылығы келтірілген:

Халықаралық стандарттар		
ISO 13611: 2014 "Translation services - Requirements for service providers": бұл стандарт қызметкерлердің біліктілігін, аударма сапасын, сапаны басқару процестерін және т.б. қоса алғанда, аударма қызметтерін жеткізушілерге қойылатын талаптарды анықтайды.	ASTM F2089-15 "Тілді интерпретациялауға арналған стандартты тәжірибе": бұл стандарт ауызша аударма процесінің практикалық нұсқауларын белгілейді, соның ішінде дайындық, ақпарат алмасу, этикалық стандарттар және т.б. бұл нұсқауларды есту қабілеті нашар адамдарға арналған аударма қызметтеріне олардың қажеттіліктерінің ерекшеліктерін ескере отырып қолдануға болады.	Web Content Accessibility Guidelines (WCAG): Бұл нұсқаулар әртүрлі мүгедектігі бар адамдар үшін веб-мазмұнның қолжетімділік стандарттарын анықтайды. Онлайн ортада орналастырылған аудармалар үшін есту қабілеті нашар адамдар үшін мазмұнның қолжетімділігін қамтамасыз ету үшін WCAG нұсқауларын орындау маңызды.

Бұл стандарттардың маңыздылығы есту қабілеті нашар адамдар үшін сапалы және қолжетімді аударманы қамтамасыз ету болып табылады. Стандарттарды сақтау кәсіби және этикалық стандарттарды орнатуға, қызмет көрсету сапасын жақсартуға және осы адамдар тобының құқықтары мен қажеттіліктерін қанағаттандыруға көмектеседі. Сонымен қатар, стандарттарды сақтау клиенттер мен жұртшылықтың аударма қызметтеріне деген сенімін арттыруға ықпал етеді.

Осы секілді өз елімізде «ҚР СТ 3843-2023. Ымдау тілі. Есту қабілеті бойынша мүгедектігі бар адамдар үшін аударма жөніндегі көрсетілетін қызметтер. Негізгі ережелер» стандарты әзірленді. Осы стандарт туралы KazStandard бас директорының орынбасары Ескендір Хамитов: «Бұл стандарттар инфрақұрылымдық нысандардың қолжетімділігінен және мүмкіндігі шектеулі клиенттерге қызмет көрсетудің арнайы шарттарынан бастап тілдік құзыреттілігі, әртүрлі диалектілері мен ымдау тілінің стильдері болуы тиіс аудармашыларға қойылатын талаптарға дейінгі нақты талаптарды белгілейді», - деп атап өткен.[4]

«ҚР СТ 3843-2023. Ымдау тілі. Есту қабілеті бойынша мүгедектігі бар адамдар үшін аударма жөніндегі көрсетілетін қызметтер. Негізгі ережелер» стандарты әртүрлі елдерден келген естуі бойынша мүгедектігі бар адамдар сөйлесу үшін және де білім беру ұйымдарының оқыту бағдарламаларына да қолдануға болады. Бұл стандарт ақпаратты жеткізу үшін арнайы ымдау тілдерін немесе балама байланыс құралдарын пайдалануға, есту қабілеті бұзылған адамдармен жұмыс істеуге дайындалған білікті аудармашыларды немесе мамандарды қамтамасыз етуге, аудармашы қызметтерін пайдалану кезіндегі ақпараттың құпиялылығы мен қауіпсіздігіне кепілдік болуға мүмкіндік береді.[2]

Есту қабілеті бұзылған адамдарға аудармашы қызметін көрсету стандарттарын енгізу жолына ұсыныс және себебі:

- Мүдделі тараптардың қатысуы арқылы тренинг, семинарлар өткізу: аудармашыларды, мүгедек ұйымдарды, мемлекеттік органдарды, кәсіби қауымдастықтарды және қоғам өкілдерін қоса алғанда, барлық мүдделі тараптарды стандарттарды әзірлеуге тарту маңызды. Бұл стандарттарға кең қолдау мен тануды қамтамасыз етеді.

- Персонал мен аудармашыларды оқыту: персонал мен аудармашыларды жаңа стандарттар мен ұсыныстарға үйрету оларды сәтті енгізудің негізгі қадамы болып табылады. Оқыту есту қабілеті бұзылған адамдардың қажеттіліктерін, байланыс әдістерін және арнайы технологияларды қолдануды түсінуді қамтуы керек.

- Біртіндеп енгізу: жаңа стандарттарды енгізу пилоттық жобалардан немесе барлық қызмет салаларына таралмас бұрын шектеулі салалардан басталатын кезеңдік процесс болуы мүмкін. Бұл проблемаларды анықтауға және процесте стандарттарды түзетуге мүмкіндік береді.

- Мониторинг және бағалау: мәселелерді анықтау және оларды түзетуді қамтамасыз ету үшін жаңа стандарттардың қолданылуын үнемі бақылау және бағалау маңызды. Пайдаланушылар мен аудармашылардың кері байланысы да құнды ақпарат көзі бола алады.

- Ынтымақтастық пен тәжірибе алмасуға жәрдемдесу: есту қабілеті нашар адамдарға аударма қызметтері саласындағы әртүрлі ұйымдар мен елдер арасындағы ынтымақтастық тәжірибе алмасуға, жақсы тәжірибеге және стандарттарды жетілдіруге ықпал етуі мүмкін.

- Қоғамдық хабардар ету және насихаттау: қоғамды, ұйымдарды және аудармашыларды жаңа стандарттар мен олардың маңыздылығы туралы хабардар ету маңызды. Бұл білімді қоғам құруға және қол жетімділік пен инклюзия мәселелерін түсіну мен қолдауды арттыруға көмектеседі.

Қорытындылай келе, есту қабілеті нашар адамдарға арналған аударма қызметтеріне әзірленген стандарттарды енгізу әртүрлі мүдделі тараптардың бірлескен күш-жігерін қажет етеді, бірақ бұл пайдаланушылардың белгілі бір тобы үшін аударма қызметтерінің сапасы мен қолжетімділігін айтарлықтай жақсартып алады.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі

1. What are professional interpreting services for the hard of hearing, and how do they work? <https://www.languageconnections.com/blog/deaf-interpreter-services/>
2. ҚР СТ 3843-2023 «Ымдау тілі. Есту қабілеті бойынша мүгедектігі бар адамдар үшін аударма жөніндегі көрсетілетін қызметтер. Негізгі ережелер»
3. <https://www.akystik-sluh.ru/novosty/skolko-slaboslyshaschih-v-mire/>
4. «КазСТАНДАРТ» РМК сайты - ksm.kz

УДК 658.562.5

СТАНДАРТЫ В ОБЛАСТИ ТОРГОВЛИ И ПРОИЗВОДСТВА ХАЛЯЛЬНОЙ ПРОДУКЦИИ: ЗНАЧИМОСТЬ И ПРОЦЕСС ВНЕДРЕНИЯ

Беркинова Томирис Руслановна

berkinova.03@mail.ru

Студентка 3 курса группы СиС-32, кафедры «Стандартизация, сертификация и метрология»,

ЕНУ имени Л. Н. Гумилёва,

Астана, Казахстан

Научный руководитель - Б.У. Байхожаева

В условиях современного мирового рынка, где разнообразие товаров и услуг непрерывно растет, а внимание к качеству и безопасности продукции усиливается, стандарты в области торговли и производства халяльной продукции играют все более важную роль. Халяльная продукция, соответствующая принципам ислама, выходит за пределы культурных и религиозных групп, привлекая внимание широкого круга потребителей по всему миру.